

Platnost od: 01. 09. 2024
Číslo dokumentu: SZS - ŘED – 150

	Jméno a příjmení	Datum	Podpis
SCHVÁLILA	Mgr. Bc. Martina Brhelová	01. 08.2024	

Počet stran dokumentu:	3
------------------------	---

DOPORUČENÝ METODICKÝ POSTUP PŘI FYZICKÉ AGRESI ŽÁKA

Závaznost dokumentu

Podle tohoto dokumentu a zásad v něm uvedených postupují pracovníci, jejichž náplň práce je tímto dokumentem přímo dotčena. Ostatní pracovníci organizace, jsou povinni řídit se pokyny ve smyslu zásad stanovených tímto dokumentem v případě, že ovlivňuje jejich činnost třeba i krátkodobě.

Při agresivním chování žáka má pedagogický personál více možností, jak zamezit ublížení na zdraví nebo závažné škodě na majetku.

Základní předpoklad pro zvládnutí fyzické agrese žáka je **předcházení jejímu vzniku**. Prevence vzniku fyzické agrese je velice důležitá a měla by být nejčastější z možností, kterou pedagogický personál může použít. Prevence se uplatňuje podle individuálních potřeb žáka.

Prevenčí mohou být drobné změny, které u žáka způsobují narůstající nepohodu, která může přejít až do fyzické agrese žáka.

Při prevenci by měl pedagogický pracovník:

- Zajistit žákovi potřebu předvídatelnosti situací.
- Respektovat žákovy základní životní potřeby, které si komunikuje, pokud si je neumí komunikovat, hlídá tyto potřeby pedagogický pracovník (hlad, žízeň, únava, pocit chladu, tepla, bolest, fyzická pohoda,...).
- Včas reagovat na pocity úzkosti a žáka zklidnit.
- Upravit prostředí tak, aby nebylo pro žáka rušivé, náročné.
- Ve chvílích, kdy je žák v pohodě, nacvičovat zklidňující techniky a jiné přijatelné postupy řešení a komunikování situací.

Pedagogický pracovník by měl žáka pozorně sledovat a zjistit příčinu jeho nepohody, protože někdy opravdu stačí změnit pro nás nepodstatnou maličkost, která je pro žáka zásadní - např. zajistit žákovi vlastní příbor na jídlo, oslovovat žáka určitým způsobem, vyhradit mu určité pracovní nebo odpočinkové místo, změnit svou barvu oblečení, parfém – i takové věci dokážou žákovi způsobovat nepohodu, která se může časem stupňovat a přejít až do agrese.

Někdy je potřeba provést změnu většího rozsahu, pokud to provoz školy umožňuje, jako je třeba změna třídy, vzdělávacího programu či výměna pedagogických pracovníků ve třídě. Tuto změnu musí třídní učitel vždy projednat s vedením školy, SPC a zákonnými zástupci.

FYZICKÁ AGRESE SE POSTUPNĚ STUPŇUJE A OBVYKLE MÁ TŘI FÁZE:

Rozčilující fáze Žák v této fázi začíná prožívat negativní emoce. Projevy mohou být různé - zrychlený dech, zrudnutí, vyzývavá mimika či nadměrná gestikulace, verbální zlost nebo plivání.

Pokud se i přes snahu pedagogického personálu nedaří zabránit nástupu první fáze agrese, lze v rámci výuky uplatnit různé strategie:

- Ignorace – dělat, že projevy žáka nevidím, je účinná v případě, že žák chce jen upoutat pozornost.
- Snaha o vyřešení problému, který situaci zavinil – je účinná, pokud známe spouštěč žákovi nepohody.
- Odvedení pozornosti žáka například jinou aktivitou.
- Verbální i neverbální zklidňování.
- Oznamit následky, které nastanou, pokud jedinec se svým chováním nepřestane, pokud je to schopen pochopit.

Fáze agrese Žák přechází do vlastní fyzické agrese, ve které napadá okolí nebo sám sebe. Jedná se o kousání, kopání, škrábání, bití pěstmi a jiné.

Pokud se žák dostane do **fáze agrese**, je pedagogický personál nucen přistoupit k restrikcím. Ty se dělí na tři typy, z toho jen dva mohou pracovníci školy využít.

- **Fyzická restrikce:** Jedná se o restriktivní postup, jehož podstatou je omezení žáka v pohybu ve fázi fyzické agrese pomocí úchopových technik. Ať už vestoje, vsedě nebo na zemi.
- **Mechanická restrikce:** Spočívá v odvedení žáka do uzamykatelné místnosti, ve které žák setrvá s pedagogem do skončení fáze fyzické agrese.
- **Chemická restrikce:** Jde o podávání tlumivé medikace na základě indikace a fyzické přítomnosti lékaře. Tento druh restrikce pedagogičtí pracovníci nemají ve své pravomoci, a proto se také ve školním prostředí nevyužívá.

V praxi se spojuje fyzická a mechanická restrikce. Pokud se žák dostane do fáze agrese, je za pomoci úchopů a komunikace odveden od kolektivu třídy či okolních lidí, dokud se plně nezklidní. K tomuto účelu má škola k dispozici několik místností.

Zklidňující fáze Žák přestává být fyzicky agresivní, ale ještě není emočně klidný. V této fázi negativní emoce postupně doznívají. U každého žáka jsou projevy v této fázi jiné. Někteří žáci mohou pociťovat zlost, jiní smutek. Někteří považují celou situaci za uzavřenou a už se k ní nechtějí dále vracet, jiní žáci mohou i vyčerpáním usnout.

Při **zklidňující fázi** dochází nejčastěji k domluvě mezi pedagogickým pracovníkem a žákem, po které následuje odpočinek na vaku, dokud se žák necítí být připraven vrátit se zpět do kolektivu třídy a vyučovacího procesu.

Je důležité vědět, že fyzické a mechanické restrikce jsou až tou poslední možností, ke které se pedagogický pracovník uchyluje, a to jen v případě zamezení ublížení na zdraví či vážné škody na majetku.

Fyzická restrikce se nemůže a nepoužívá preventivně! K její aplikaci pedagogický pracovník přistupuje pouze po nebo maximálně v průběhu incidentu fyzické agrese.

Fyzická ani mechanická restrikce se nesmí používat a nepoužívá jako terapeutický nástroj. Je využívána šetrně a profesionálně tak, aby neovlivňovala chování žáka v budoucnosti.

Při aplikaci fyzických restrikcí se využívá znalost fyzických úchopů. Důležité je znát jejich základy (*Jůn a Balická*):

Pedagogický pracovník si je vědom toho, které žáky je schopen fyzicky omezit a kteří jsou nad jeho možnosti. Rozhodující jsou nejen fyzické a psychické limity pedagogického pracovníka, ale i jeho zkušenosti.

- ! Během aplikace restrikcí pedagogický pracovník zachovává emoční klid a je podporující. Volí vhodnou výšku a tempo hlasu, slova aj. Společně s žákem pracují na zvládnutí situace.
- ! Na jednu situaci, kdy pedagogický pracovník použije na žáka fyzickou restrikci, by tato dvojice měla spolu zažít deset situací s kladným emočním podtextem.
- ! Pedagogický pracovník se vyvaruje zakrývání smyslových orgánů žáka.
- ! Důležitá je také sebranost pedagogických pracovníků a rychlost provedení nutné restrikce.
- ! Sílu fyzického omezení pedagogický pracovník přizpůsobuje síle žáka. Cílem je zvládnout žákovo emoční napětí v co možná největším klidu a pohodlí.
- ! Zákonní zástupci žáků podepisují souhlas s případným použitím šetrné sebeobrany, který zahrnuje fyzické a mechanické restrikce.
- ! Pokud souhlas nedají a dojde k fyzické agresi žáka, je kontaktován zákonný zástupce, případně policie, aby situaci vyřešili.

Fyzické restrikce mohou vykonávat pouze pedagogičtí pracovníci, kteří jsou v jejich aplikování odborně proškoleni.